VERTAISARVIOITU
KOLLEGIALT GRANSKAD
PEER-REVIEWED
www.tsv.fi/tunnus

CC BY

Virve Repo[a]

Lähiö paikassa ikääntymisen affektiivisena tilana

Suburb as an affective space of ageing-in-place
An increasing number of older people live longer at home. However, ageing-in-place poses challenges in the suburbs. This article examines the suburb of Varissuo in Turku as an affective space of ageing-in-place. Feelings, emotions, and affects influence our view of space. This article pays attention to affects that are shared, collective and pushing in social situations. Twenty people in Varissuo were interviewed.

Affects are relevant to how older people use and produce suburban space and how ageing-in-place can become reality in a meaningful way. Fear regulates the use of suburbs during certain seasons and hours of the day. Concern about services raised collective irritation and will to intervene with concrete measures. Communality may help attachment to the suburb, but it can also be felt as negative from outside the community. Many residents had lived in the area for a long time and felt rooted in the area. However, various changes had caused negative feelings and emphasized nostalgia among older people. Nostalgia may also be a pushing or an obstructing affect. For example, the reputation of Varissuo as a "problem-suburb" raised the need to defend the area. The study also showed how suburban-related political decisions play a role in affective ageing-in-place.

Keywords: suburb, ageing-in-place, affect

Johdanto

Ihmisten elinajan odote on pidentynyt viimeisinä vuosikymmeninä ja yhä useampi elää yli 80-vuotiaaksi. Väestön ikääntyminen koskee myös kaupunkien lähiöitä (Wallin 2014). Lisääntyneen vapaa-ajan myötä eläkeläisten arjen uudet rutiinit ja sosiaalinen toiminta tuottavat kaupunki- ja lähiötilaa uudella tavalla sekä vaikuttavat lähiötilan institutionaaliseen hallintaan (Wallin 2019). Lisääntyvä vapaa-aika myös korostaa lähiympäristön merkitystä ikääntyneille (Lager ym. 2013; Wallin 2014). Eläminen urbaanissa ympäristössä voi aiheuttaa ikääntyneille erityisiä haasteita (Buffel & Phillipson 2018). Ratkaisuksi on esitetty esimerkiksi ikäystävällisiä yhteisöjä tai kaupunkeja (Andrews ym. 2013; Buffel & Phillipson

[a] Yhteiskuntatutkimus, Tampereen yliopisto, virve.repo@tuni.fi

2018). WHO on määritellyt ikäystävällisen kaupungin ottavan huomioon ikääntyneiden näkökulmasta muun muassa asumiseen, osallisuuteen, liikenteeseen, ulkoilumahdollisuuksiin ja tiedonvälitykseen liittyvät seikat. Ikäystävällisten kaupunkien verkostoon kuuluu tällä hetkellä kaupunkeja ympäri maailmaa, myös tässä artikkelissa tarkasteltava Turku. Kaupunkien ikäystävällisyys on kuitenkin ollut haasteellista taloudellisten leikkausten, kaupunkikehittämisen sekä julkisten tilojen yksityistämisen myötä. Ikäystävällisen kaupungin määreet voivatkin toteutua ainoastaan, jos ne on integroitu osaksi kaupunkikehitystä ja päätöksentekoa (Buffel & Phillipson 2016).

Erityisesti eurooppalaisissa yhteiskunnissa on siirrytty suosimaan ikääntyneiden laitoshoivan sijaan paikallaan ikääntymistä (*ageing in place*). Tämä tarkoittaa, että ihmiset asuvat mahdollisimman pitkään kotona (Lager & van Hoven 2019; Luoma-Halkola & Häikiö 2022). Ikäystävällisessä kaupungissa paikallaan ikääntymisen tulisi toteutua mielekkäällä tavalla (Rappe ym. 2018). Paikallaan ikääntyminen tutussa ympäristössä voi lisätä ikääntyneen hyvinvointia (Pani-Harreman ym. 2021), mutta edellyttää myös koko asuinalueen suunnittelua siten, että tarvittavat palvelut sekä mahdollisuus yhteisöllisyyteen ja osallisuuteen toteutuvat (Rappe ym. 2018). Vaikka paikallaan ikääntymistä onkin luonnehdittu positiivisin määrein, kuten voimaannuttavana ja itsenäiseen elämään mahdollistavana (Horner & Boldy 2008), muun muassa terveysmaantieteilijät ovat penänneet termin kriittistä tarkastelua (Wiles 2018). Paikallaan ikääntymisen oletuksena on usein, että ikääntyneiden ympärillä on sekä fyysisesti että sosiaalisesti tukeva ympäristö (Lager & van Hoven 2019). Näin ei kuitenkaan aina ole. Esimerkiksi valtioiden kannustama paikallaan ikääntyminen voi sopia tulotasoltaan keskiluokkaan kuuluville henkilöille, mutta kaikilla ei välttämättä ole samanlaisia mahdollisuuksia palveluihin (Wiles 2018). Myös Suomessa ympärivuorokautisen hoivan paikkojen väheneminen on johtanut siihen, että ihmiset asuvat yhä pidempään kotona. Kuitenkaan kotihoito ei ole lisääntynyt samassa suhteessa, jolloin osa ihmisistä jää vaille tarvitsemiaan palveluita (Kröger ym. 2019).

Kaupunkien ikäystävällisyyttä ja paikallaan ikääntymistä on tutkittu paljon eri tieteenaloilla. Myös lähiöiden ikääntyneitä on tutkittu muun muassa tilallisuuden ja sosiaalisen toiminnan kautta (Wallin 2019) sekä osana monikulttuurista lähiötä (Valtonen 2002; Huttunen & Juntunen 2020). Terminä paikallaan ikääntyminen kuvastaa parhaiten tämänhetkistä yhteiskunnallista tendenssiä, jossa ihmiset pyritään asuttamaan kotona niin kauan kuin mahdollista. Paikallaan ikääntyminen suomenkielisenä terminä on kuitenkin ongelmallinen. Vakiintunut suomennos ”paikallaan ikääntyminen” on hyvin staattinen ilmaisu ja luo kuvan neljän seinän sisällä asuvasta ikääntyneestä. Ikääntyneet ja ympäröivä kaupunkitila ovat kuitenkin jatkuvassa vuorovaikutuksessa keskenään (ks. myös Suopajärvi 2014; Aula 2018). Voisikin ehkä ennemmin puhua *paikassa* ikääntymisestä, jolloin termi ottaisi huomioon myös ne tavat, joilla ikääntyneet ja paikka vuorovaikuttavat keskenään.

Tässä artikkelissa tarkastelen ikääntyneiden lähiötilaa paikassa ikääntymisen ja affektien kautta. Lähestymistapa vastaa tarpeeseen saada yksityiskohtaista tutkittua tietoa ikääntyneiden palveluista ja asuinympäristöistä, jotta paikassa ikääntyminen voisi toteutua mielekkäästi (ks. Luoma-Halkola & Jolanki 2021). (Lähiö)tilan ymmärrän ihmismaantieteen käsityksen mukaisesti relationaalisena. Näkemyksen mukaan tila ei ole staattinen vaan muodostuu muun muassa erilaisten sosiaalisten vuorovaikutusprosessien kautta. Tämä aiheuttaa sen, että tila on jatkuvassa muutoksessa (Massey 2008). Esimerkiksi kotikatu voi tuntua joka päivä erilaiselta siellä liikkuvien ihmisten tai tapahtumien takia, vaikka materiaaliset seikat pysyisivätkin muuttumattomina. Relationaalisen tilakäsityksen mukaisesti paikassa ikääntyminen ei ole staattista vaan jatkuvassa prosessissa.

Lähiöitä ei ole alun perin suunniteltu ikääntyneille asukkaille, mikä voi näkyä esimerkiksi toimimattomina reitteinä ja korkeina katukiveyksinä, sekä liian nopeasti vaihtuvina liikennevaloina (ks. Rowles 1978). Monia suomalaisia kaupunkeja kehitetään tällä hetkellä esimerkiksi keskittämällä palveluita isompiin yksiköihin (Kuoppa & Kymäläinen 2022). Palvelujen siirtyminen kauemmaksi tai tutun ympäristön muuttuminen vaikuttaa

ikääntyneiden arkeen (ks. myös Lager ym. 2013). Lähiöissä tapahtuvat muutokset asettavat haasteita myös yhteisöllisyyteen ja sen kokemiseen.

Affektien avulla paikassa ikääntymisen tematiikkaa on mahdollista tarkastella kriittisestä näkökulmasta. Tällöin voidaan ottaa huomioon paitsi paikassa ikääntymisen fyysiset edellytykset, myös ne affektiiviset seikat, jotka vaikuttavat tilan muodostumiseen. Tunteiden, emootioiden ja affektien tarkastelu tutkimuksessa on lisääntynyt kulttuurintutkimuksessa, sosiologiassa ja ihmismaantieteessä niin sanotun affektiivisen käänteen jälkeen (Jupp 2022). Usein arkipäivän ilmiöitä tutkittaessa nämä käsitteet on vaikea erottaa toisistaan, koska ne voivat esiintyä samanaikaisesti (Lachapelle ym. 2022). Tunne voidaan kuitenkin määritellä ihmisen henkilökohtaiseksi kokemukseksi, kun taas emootiot ovat sosiaalisia ja ulospäinnäkyviä (Shouse 2005). Affektien on katsottu olevan syvempi, somaattisesti rekisteröity tunne, joka voi syntyä sekä ihmisten että muiden elementtien vaikutuksesta (Andrews ym. 2013). Affektit nähdään sosiaalisesti vaikuttavina asioina, jotka eivät ole yksilön omaisuutta vaan kuuluvat suhteisiin, vuorovaikutukseen ja tapahtumiin (Kraftl & Adey 2008).

Affektien merkityksestä ikäystävällisiin kaupunkeihin on keskusteltu (Andrews ym. 2013), mutta paikassa ikääntymisen yhteydessä affekteja ei ole juurikaan tutkittu kaupunkiympäristössä (maaseutuun liittyvästä tutkimuksesta ks. Maclaren 2018). Affekteja tutkimalla voi saada uudenlaista tietoa aloitteiden ja politiikkasuositusten toimimisesta tai toimimattomuudesta, mutta myös ikääntyneiden jokapäiväisestä asumisesta (Andrews ym. 2013). Affektit voivat tuoda myös esiin tunteiden ja emootioiden merkityksen lähiöasumisessa ja suhteessa lähiöitä koskeviin uudistuksiin. Kaupunkisuunnittelussa tulisikin ottaa huomioon, että lähiö ei ole tunneneutraali tila, vaan sen muokkaaminen vaikuttaa aina siellä asuviin ihmisiin. Myös lähiöistä käydyillä keskusteluilla ja vakiintuneilla diskursseilla on merkitystä elämään lähiöissä. Erilaiset tekstit ovat affektiivisia ja vaikuttavat ihmisten kokemuksiin (Ahmed 2004). Miten asioista puhutaan voi vaikuttaa suoraan siihen, miten ne koetaan, ja sitä kautta esimerkiksi lähiötilan käyttöön ja miten siellä liikutaan. Näin ollen diskursseilla on vaikutusta affektien myötä myös ruumiillisuuteen. Tässä artikkelissa kysyn: Miten affektit vaikuttavat ikääntyneiden lähiötilan käyttöön arjessa ja sen myötä paikassa ikääntymiseen lähiössä?

Tarkastelen aihetta Turussa sijaitsevan Varissuon lähiön kautta. Aloitan avaamalla tutkimuksen teoreettiset lähtökohdat. Tämän jälkeen kerron lyhyesti tutkimuskentästä ja avaan käytetyn aineiston ja menetelmät. Tuloksissa analysoin aineiston erilaisten affektiivisten kokemusten, kuten pelon, lähiörakkauden ja huolestuneisuuden tunteiden kautta. Näillä affekteilla on merkitystä siihen, miten paikassa ikääntyminen lähiöissä voi toteutua mielekkäällä tavalla. Viimeinen analyysiluku keskittyy enemmän Varissuon maineeseen ja siitä käytyihin keskusteluihin muun muassa mediassa.

Tunteet ja affektit tutkimuskohteena

Affektien tutkimukseen on liitettävissä kolme käsitettä: emootio (*emotion*), tunne (*feeling*), ja affekti. *Emootiot* ovat tunnetiloja, joiden voidaan katsoa olevan performatiivisia ja tunteet esille tuovia (Rannila & Pyykkönen 2020). Ne voidaan tuoda näkyviksi ruumiillisilla tavoilla, kuten halaamalla (Shouse 2005; Herron 2018). Tällaisena emootiot muodostuvat myös sosiaalisessa vuorovaikutuksessa (Shouse 2005). Emootioiden moninaiset merkitykset on tunnustettu tutkimuksessa ja niitä alettiin tutkia 2000-luvun alun jälkeen useilla eri tieteenaloilla (Jupp 2022). Esimerkiksi tilan ja emootioiden välinen vuorovaikutus on ollut tutkijoiden kiinnostuksen kohteena. Emootioilla on merkitystä siinä, miten jäsennämme maailmaa ympärillämme ja millaiseksi kokemukset eri paikoista ja tiloista muodostuvat. Tätä myötä vaikutukset ulottuvat myös ihmisen identiteettiin (Davidson & Milligan 2004). Puhutaan myös emootio-tilallisesta vuorovaikutuksesta. Tällöin voidaan ajatella, että emootiot voidaan ymmärtää vain tiettyyn tilalliseen kontekstiin liitettynä ja vastavuoroisesti tilat pitää tuntea, jotta niitä voidaan ymmärtää (Davidson & Milligan 2004).

Vaikka *tunne* voidaan lukea henkilökohtaiseksi kokemukseksi (Shouse 2005), tietyt tunteet, kuten pelko, voivat luoda uudenlaista kaupunkitilaa (Koskela 2009). Pelko voi juontaa juurensa riskeistä, jotka liittyvät joko sosiaalisiin kohtaamisiin tai esimerkiksi fyysiseen loukkaantumiseen. Tällöin tiettyjä lähiötiloja voidaan alkaa vältellä. Tunteilla onkin ajallis-tilallista merkitystä; esimerkiksi kotikatu voi tuntua päivisin turvalliselta ja yöllä pelottavalta. Samaan turvallisuus/turvattomuus -näkökulmaan liittyvät myös erilaiset vuodenajat ja niiden tuomat riskit (Rowles 1978). Tunteet ja ruumis liittyvät myös olennaisesti toisiinsa. Tunteilla ja ruumiilla on suuri merkitys siinä, miten ymmärrämme ympäröivän maailman ja miten jäsennämme itsemme johonkin tilaan kuuluvaksi (Herron 2018). Graham Rowles (1978) toteaa, että tunteet kumpuavat yksilön kokemuksista, kun taas jaetut tunteet liittyvät muiden ihmisten kautta välillisesti syntyviin ja yksilöiden välisiin kokemuksiin paikan tunnusta.

Rowlesin näkemys jaetuista tunteista voidaankin liittää ajatukseen *affekteista*, sillä affektit ovat jaettuja ja ne voivat siirtyä ihmisten ruumiiden välillä (Thrift 2004; Shouse 2005; Anderson 2009; Jupp 2022). Ne voivat myös tarttua tiedostamattomasti ihmisestä toiseen (Brennan 2004). Affektit voidaan nähdä eteenpäin työntävinä siinä mielessä, että ne saavat ihmiset toimimaan tietyllä tavalla (Thrift 2004), vaikkakin ajallisesti affektit voivat liittyä myös menneisyyteen ja muisteluun (Rinne, Kajander & Haanpää 2020). Lisäksi ne voidaan nähdä kollektiivisesti vaikuttavina asioina, joilla on myös poliittista merkitystä (Thrift 2004; ks. myös Jupp 2022). Ne vaikuttavat myös siihen, miten ihminen sijoittaa itsensä ympäristöönsä (Duff 2010) ja miten ympäristö vaikuttaa ihmiseen (Brennan 2004). Affektit manifestoituvat kaupunkitiloissa joko näkyvästi tai pienemmässä mittakaavassa. Suuressa mittakaavassa ne voivat ilmetä kaupungeissa pidettävissä urheilutapahtumissa, pienemmässä mittakaavassa esimerkiksi liikenne voi aiheuttaa ihmisille hetkellisesti affekteja, jotka tulevat esiin esimerkiksi tieraivona (Thrift 2004).

Tutkimuksessa ei kuitenkaan välttämättä tehdä suurta eroa esimerkiksi affektien ja emootioiden välillä. Tämä selittynee osin termien erilaisilla tulkinnoilla, jolloin termit voivat tarkoittaa eri tutkijoille eri asioita. Esimerkiksi affekti voidaan nähdä osana emootiota (Schmitz & Ahmed 2014). Eleanor Jupp (2022) puolestaan toteaa emootioiden olevan affektien tapaan relationaalisia sekä kiintymystä ja identifikaatioita tuottavia. Hän esittää, että sekä affektit että emootiot voivat selittää sekä nykyisiä rakenteita, että niiden vastustusta eri skaaloilla. Näin ollen hän näkee sekä affektit että emootiot toimeenpanevina voimina. Myös Sophie Lachapellen ym. (2022) tutkimuksessa affekti käsittää sekä tunteet että emootiot. Tunteet voidaan kuitenkin nähdä myös affektien kognitiivisina representaatioina (Rinne, Kajander & Haanpää 2020), jolloin tunne ja affekti eivät ole rinnasteisia.

Koska tässä tutkimuksessa on tarkoituksena tarkastella nimenomaan affekteja, puhun tunteista ja emootioista silloin, kun ne ovat osa affekteja, eli kollektiivisia ja/tai eteenpäin työntäviä voimia, jotka vaikuttavat lähiötilaan ja sen tuottamiseen arjessa. Affektit voivatkin syntyä myös yksittäisistä tunteista tai emootioista. Esimerkiksi jokapäiväisessä elämässä ja ympäristössä syntyvät emootiot voivat motivoida ihmisiä toimintaan (Rannila & Pyykkönen 2020). Tunteiden tulkitseminen aineistosta vaatii syvempää tarkastelua, kun taas emootiot voidaan havaita helpommin niiden performatiivisen luonteen vuoksi. Tässä tutkimuksessa emootiot kuitenkin vaativat ulospäin näkyäkseen melko voimakkaan tunnetilan. Lisäksi tunnetilojen ulospäin näyttäminen on yksilöllistä, mikä tekee tutkijan kannalta tunteiden ja emootioiden erottamisen haasteelliseksi.

Tutkimuskenttä, aineisto ja menetelmät

Suomalainen lähiörakentaminen alkoi 1950-luvulla vastauksena sotienjälkeiseen asuntopulaan ja kaupungistumiseen. Lähiörakentaminen oli huipussaan vuodesta 1965 vuoteen 1975, jolloin myös Suomen sisäinen muuttoliike oli voimakkaimmillaan (Saarikangas 2014). Kuitenkin jo 1970-luvulla Suomen sisäinen muuttoliike alkoi hiipua, kun valtiovalta kehitti

uusia toimia maaseudun autioitumisen estämiseksi (Juntunen 2020). Lähiöt ovat jatkuvassa muutoksessa. Erityisesti 1990-luvulla lähiöt ovat monikulttuuristuneet maahanmuuttajien myötä (Huttunen & Juntunen 2020). Monissa lähiöissä on myös meneillään erilaisia rakennus- ja uudistamissuunnitelmia (Kuoppa & Kymäläinen 2022).

Tutkimus sijoittuu Varissuon lähiöön, joka sijaitsee noin viisi kilometriä Turun keskustan itäpuolella. Aluetta alettiin rakentaa 1970-luvulla, jolloin ensimmäisenä rakennettiin keskustan korkeat kerrostalot ja myöhemmin alueen laitamille rakennettiin kaksikerroksisia rivitaloja. 1970- ja 1980-luvulla lähiö profiloitui työikäisten ja lapsiperheiden alueeksi. 1990-luvun lama vaikutti erityisesti teollisuudessa työskenteleviin ja aiheutti työttömyyttä myös lähiöasujien joukossa. Samaan aikaan ensimmäinen pakolaisaalto saapui Suomeen, ja heidät sijoitettiin nimenomaan lähiöihin, joissa asuminen oli edullisempaa. Näiden lähiöiden joukossa oli muun muassa Varissuo (Huttunen & Juntunen 2020). Varissuolla oli kylläkin ollut pakolaisia jo 1980-luvulta alkaen, mutta pienemmässä määrin (Huttunen & Juntunen 2020; Laakkonen 2022).

Vuoden 2019 tilastotietojen mukaan Varissuolla asuu 9800 asukasta (Tilastokeskus 2019). Alueen asukkaista 44 prosenttia on maahanmuuttajataustaisia. Kuten monissa muissakin lähiöissä, alueelle on asutettu vähävaraisia ja huono-osaisia maahanmuuttajia sekä sosiaalisesti marginaalissa olevia kantasuomalaisia (Huttunen & Juntunen 2020). Varissuon sisällä on kuitenkin myös toisistaan eriäviä alueita, joten koko lähiön asukaskantaa ei voi tällä perusteella määritellä. Koko Varissuon asukasmäärästä 19,34 prosenttia (1895 henkilöä) on yli 65-vuotiaita. Tästä määrästä 339 henkilöä on yli 80-vuotiaita (Tilastokeskus 2019). Varissuolla ei ole tuettua palveluasumista eikä ympärivuorokautista hoivaa tarjoavia paikkoja ikääntyneille. Alueella on Turun Diakoniasäätiön sekä seurakunnan kerrostaloja, joissa ikääntyneet asuvat omissa asunnoissaan ja hankkivat itse tarvittavat ulkopuoliset palvelut, kuten ateriapalvelun tai kotihoidon.

Keräsin aineiston Varissuolla vuonna 2022 toukokuusta heinäkuuhun kävelyhaastatteluiden, puolistrukturoitujen teemahaastattelujen ja havainnoinnin avulla. Pyrin löytämään haastatteluja lähettämällä eri järjestöille ja yhdistyksille tietoa tutkimuksesta sekä kutsuja haastatteluihin. Erityisesti Itä-Turun Eläkkeensaajat olivat tässä suhteessa aktiivisia, ja ensimmäiset haastattelut sain tätä kautta. Osa haastateltavista löytyi muiden haastateltujen avulla. Haastatteluihin osallistui 18 Varissuolla asuvaa yli 65-vuotiasta henkilöä (ks. taulukko 1). Lisäksi haastattelin yhtä hieman alle 65-vuotiasta liikkumisrajoitteista henkilöä, joka kuitenkin asui ikääntyneille tarkoitetussa talossa. Ikääntyneille tarkoitettujen talojen lisäksi (neljä henkilöä) haastateltavat asuivat joko kerrostalossa (11 henkilöä) tai kaksikerroksisissa rivitaloissa (kuusi henkilöä). Suurin osa haastatelluista on asunut Varissuolla 1970–1990-luvuilta lähtien. Maahanmuuttajataustaisten ikääntyneiden tavoittaminen oli järjestöjen ja yhdistysten kautta haasteellista, ja kahta Venäjältä kotoisin olevaa inkerinsuomalaista lukuun ottamatta kaikki haastateltavat ovat Suomessa syntyneitä. Näihin kahteen henkilöön kontakti syntyi toisten haastateltavien kautta.

Suurin osa haastatteluista oli yksilö- tai parihaastatteluita, yksi haastattelu toteutettiin kuuden hengen ryhmässä. Haastateltava ryhmä ei ollut homogeeninen, vaan osallistujien aktiivisuus ja liikkumiskyky vaihtelivat. Tämän vuoksi haastateltavat saivat itse valita, halusivatko osallistua kävellen tehtyyn haastatteluun vai toteutettiinko haastattelu esimerkiksi haastateltavan kotona. Toteutin yhteensä neljä haastattelua kävellen ikääntyneiden kanssa. Nämä haastattelut sijoittuivat aineistonkeruujakson alkupuolelle. Puhun tässä yhteydessä mieluummin kävellen tehdyistä haastatteluista kuin kävelyhaastatteluista, sillä kävellen tehtyjen haastattelujen tarkoitus oli saada kuva Varissuon alueesta eikä niinkään käyttää kävelyhaastatteluja metodologisena lähtökohtana. Koska Varissuo ei ollut itselleni aiemmin tuttu, koin tämän hyödylliseksi saadakseni hyvän näkemyksen alueesta.

Taulukko 1. Taulukko tehdyistä haastatteluista.
Table 1. Interviews done for the research.

Haastattelut Varissuolla	**Lukumäärä**	**Haastateltavien keskinäinen suhde**	**Sukupuoli**	**Asumismuoto**	**Haastattelumuoto**
Haastattelu 1	2 hlöä	Ystävät	N + N	Kerrostalo	Kävellen
Haastattelu 2	1 hlö		M	Rivitalo	Kävellen
Haastattelu 3	1 hlö		N	Rivitalo	Kävellen
Haastattelu 4	2 hlöä	Pariskunta	N + M	Rivitalo	Haastattelu kotona
Haastattelu 5	1 hlö	Esteettömyys-koordinaattori	M	Asui muualla	Kävellen
Haastattelu 6	2 hlöä	Pariskunta	N + M	Rivitalo	Haastattelu kotona
Haastattelu 7	2 hlöä	Ystävät	N + M	Ikääntyneiden talo	Haastattelu kotona
Haastattelu 8	1 hlö		N	Ikääntyneiden talo	Haastattelu kotona
Haastattelu 9	1 hlöä		N	Kerrostalo	Haastattelu ystävän kotona
Haastattelu 10	6 hlöä	Harrasteryhmä	4 N + 2 M	Kerrostalo	Ryhmähaastattelu
Haastattelu 11	1 hlö		N	Ikääntyneiden talo	Haastattelu kotona

Ryhmähaastattelun henkilöt harrastivat boccia-peliä, joten tein haastattelun pelin yhteydessä. Ikääntyneiden haastattelujen lisäksi tein alueella kävellen haastattelun muualla asuvan Turun kaupungin esteettömyyskoordinaattorin kanssa, koska halusin kuulla hänen mielipiteensä alueen esteettömyyteen liittyen.

Haastattelujen teemat koskivat esimerkiksi palveluita, liikkumista, asumista, osallisuutta sekä alueen hyviä ja huonoja puolia. Pidin haastattelujen struktuuria yllä siten, että kysyin kaikilta haastateltaviltani samat kysymykset. Annoin kuitenkin keskustelun rönsyillä melko vapaasti, jotta sain mahdollisimman paljon tietoa haastateltavien kokemuksista alueesta. Lyhin haastattelu kesti noin 15 minuuttia ja pisin noin 90 minuuttia. Haastattelut nauhoitettiin ja kirjoitettiin auki. Kaikki haastattelut on anonymisoitu. Haastattelut ilmoitetaan tekstin sujuvuuden takia järjestysnumeroin (esimerkiksi H1). Jos haastattelussa on ollut useampia henkilöitä, puhuja ilmoitetaan erillisellä järjestysnumerolla (esimerkiksi H1.1, H1.2 jne.).

Analysoin aineiston temaattisen sisällönanalyysin avulla poimien aineistosta affektiivisia seikkoja, jotka olivat toisten kanssa jaettuja tai jotka työnsivät ihmisiä eteenpäin kohti konkreettista toimintaa. Havainnoin tunteita ja emootioita myös haastattelujen aikana; etenkin emootiot tulivat esiin erityisen voimakkaasti esimerkiksi kiihtymyksenä, ärtymyksenä tai ilona. Koska en kuitenkaan koe olevani pätevä tulkitsemaan ihmisten piilotettuja tunteita tai mikroeleitä, pääpaino analyysissa on haastateltavien puheessa. Tunteet eivät välttämättä nojaudu faktoihin. Esimerkiksi maahanmuuttajien määrästä puhuttaessa tunteita herättävä käsitys kantasuomalaisten vähemmistönä olemisesta ei tilastojen perusteella pidä paikkaansa. Tässä tutkimuksessa haastateltavien tunteet ja kokemukset on nähty kuitenkin heidän näkökulmastaan todellisina. Yksilö-, ryhmä- ja parihaastatteluissa oli eroa. Yksilöiden kanssa kävellen tehdyt haastattelut toivat matkan varrelta esiin erilaisia huomioita kuin tavalliset haastattelut olisivat tuoneet. Pari- ja ryhmähaastattelut taas voivat olla jo lähtökohtaisesti affektiivisia. Tunteet ja puheenaiheet tarttuvat keskustelijoiden välillä, mutta voivat herättää myös vastareaktioita. Esimerkiksi ryhmähaastattelussa erään

osallistujan voimakas, emotionaalinen kritiikki maahanmuuttajia kohtaan herätti toisissa keskustelijoissa sekä myötäilyä että vastustusta. Tämä kuitenkin osoitti, että ryhmässä pystyttiin esittämään myös eriäviä mielipiteitä. Analyysin aikana on otettu huomioon näiden erilaisten haastattelutapojen ominaisuudet.

Tulokset – affektiivinen lähiötila

Varissuolla ikääntyneiden arjen toimintoihin vaikuttavia affekteja olivat esimerkiksi pelko ja huoli palveluiden säilymisestä alueella. Samaan asiaan voi kuitenkin liittyä useita erilaisia tunteita. Esimerkiksi keskusteluihin alueen palveluista liittyi surua, huolta, turhautumista, ärtymystä, iloa, tyytyväisyyttä sekä nostalgiaa. Tarkastelen erityisesti sellaisia esiin tulleita tunteita ja emootioita, joilla oli selvästi affektiivisia ominaisuuksia, kuten kollektiivisia merkityksiä tai jotka johtivat toimintoihin. Lopuksi kiinnitän vielä huomiota ikääntyneiden vastauksissa esille tulleeseen lähiönostalgiaan, johon liittyy olennaisesti myös lähiöiden maine esimerkiksi mediassa. Nostalgian näen myös affektiivisena, sillä se voidaan jakaa kollektiivisesti ja pyrkimys menneeseen saattaa myös toimia lähiötilaan vaikuttavana seikkana esimerkiksi muutosten jarruttamisen myötä.

Pelottavaa liikkumista lähiötilassa

Varissuolla liikenne ja liikkuminen mainittiin haastatteluissa asioina, jotka herättivät pelottavia tilanteita:

> ”*Nyt toki pyöräilles täytyy varoa noita sähköskuuttei, ku ne tulee äänettömästi kuule* […] *ei ne oikeen hahmota, että tos ny menee mummeli, et pitäs vähän jarruttaa, se on arvaamaton*.” (H1.2)

Kommentista on tulkittavissa oman ruumiin hallitsemisen heikkeneminen ikääntyessä. ”*Arvaamaton*” viittaa nähdäkseni erityisesti siihen, miten liikenteen nopeus ja sähköpotkulautojen äänettömyys vaikuttavat ikääntyneen mahdollisuuksiin reagoida liikenteessä. Rowles (1978) on todennut, että ikääntyminen ja siihen liittyvät fysiologiset muutokset aiheuttavat sekä henkilökohtaisia että ympäristöön liittyviä rajoituksia. Tällaiset seikat lisäävät kyvyttömyyden ja turvattomuuden tunteita ja vaikuttavat ikääntyneen haluun liikkua ympäristössä (Rowles 1978; ks. myös Rappe & Rajaniemi 2021). Pelko onkin voimakas tunne, joka vaikuttaa paitsi ruumiin fyysiseen toimintaan, myös siihen, miten ruumista liikutetaan ympäristössä (Massumi 2005). Liikenteen pelko ei kuitenkaan rajoitu lähiötilaan, vaan lähiötila voidaan joskus kokea turvallisemmaksi kuin esimerkiksi keskustan liikenne (H1). Liikenne voidaan määritellä kaupungeissa affektiiviseksi (Thrift 2004). Tällöin se paitsi herättää tunteita, myös vaikuttaa siihen, miten kaupunki- tai lähiötilaa käytetään. Kaupunkiliikenteen pelko voi vaikuttaa ikääntyneiden kohdalla siihen, että lähiöistä ei haluta poistua, mikä voi edesauttaa lähiöiden eriytymistä.

Varissuo alueena on mäkistä ja kallioista maastoa. Esteettömyyskoordinaattori huomasikin lukuisia liikkumiseen liittyviä haasteita alueella (H5). Talvi liukkaine keleineen vaikuttaa myös ikääntyneiden liikkumiseen (H4.1; H1.2). Vaikka haastattelut tehtiin keväällä ja kesällä, liikkumisen vaikeus talvisin nousi haastatteluissa esiin: ”*et ku mä oisin karhu ja nuku talviunta ko mä en mihinkään lähde ko on liukkaat kelit*” (H1.2). Myös liukkaus on ihmisen arkista elinympäristöä rajoittava tekijä (Rowles 1978; Rappe & Rajaniemi 2021), etenkin kun monille ikääntyneille kävely on yleinen tapa liikkua ja he ovat riippuvaisia kävelyteiden kunnosta (Buffel & Phillipson 2018; ks. myös Verma 2020). Haastateltavat tiedostivat Suomen talviset olosuhteet ja olivat varautuneet nastakengin tai liukuestein (H3; H6.1); he olivat opastaneet myös maahanmuuttajia näiden käytössä (H3). Kuitenkin vastuuta katujen kunnossapidosta penättiin myös kaupungilta (H4.1).

Varissuolla sijaitsevat ikääntyneiden talot on sijoitettu mäen päälle, mikä ei saanut kiitosta siellä asuvalta haastateltavalta:

> ”*…talvella kun oli jää tällästä teräsjäätä, niin mähän rollaattorin kanssa luistelin näitä mäkiä alas näin. Ja sit mä yritin mönkii jostakin ylös niitten kauppakassieni kanssa ja...*” (H7.1)

Ikääntyneiden fyysinen kunto liittyy siihen, miten esimerkiksi talvisin uskalletaan liikkua (Suopajärvi 2014). Pelkoon liittyy usein ajatus riskistä – jotakin mitä voisi tapahtua, jos toimii tietyllä tavalla – mutta pelko voi liittyä myös joko omiin tai toisten kokemuksiin. Negatiiviset kokemukset jalkakäytävistä saattavat vaikuttaa niiden käyttöön myös tulevaisuudessa, jolloin ihminen alkaa vältellä ulkona liikkumista tiettyjen sääolosuhteiden aikana ja sen myötä kotona vietettävä aika lisääntyy (ks. Rowles 1978). Jalkakäytävillä on merkitystä paitsi ihmisten liikkumisen kannalta, myös paikkoina, joissa voidaan toteuttaa erilaisia arkipäiväisiä toimintoja, kuten jutustelua ystävien kanssa (Rannila & Mitchell 2016). Pelko liukkaista jalkakäytävistä ei siis estä pelkästään arkisten välttämättömien toimintojen kuten kauppakäyntien suorittamista, vaan myös arjen sosiaalisia kohtaamisia. Kaupunkien päätökset ja käytännöt esimerkiksi katujen kunnossapidosta ovatkin affektiivisia ja voivat vaikuttaa elämiseen lähiöissä.

Myös pimeys vaikuttaa ikääntyneiden liikkumiseen (Rappe & Rajaniemi 2021). Pimeän aikana ei haluta lähteä ollenkaan ulos (H1.2; H4.1) tai se vaikuttaa eri reittien, esimerkiksi alikulkutunnelien, käyttämiseen: ”*sit pitää se inhottava tunneli mennä, ni mä en sinne mene sit ainakaan pimeellä*” (H1.1). Hille Koskela (2009) huomauttaa, että erityisesti naiset muokkaavat kaupunkitilan käyttöään siten, että heidän ei tarvitse mennä pimeällä uhkaaviksi koettuihin paikkoihin (ks. myös Olsson, Rinne & Suopajärvi 2021). Eräs miespuolinen haastateltava näkikin alikulkutunnelit pelkästään hyvänä asiana liikkumisen turvallisuuden kannalta (H2). Turvattomuus voi syntyä muun muassa median kautta luetuista naisiin kohdistuneista väkivallanteoista (Suopajärvi 2014). Tällöin uutisointi toimii affektiivisena, mikä tuottaa sekä tietoisia että tiedostamattomia turvattomuuden kokemuksia.

Kuitenkin ikääntyneiden kohdalla liikkumisen välttely pimeän talven aikana voi johtua myös aistien heikkenemisestä, jolloin ei esimerkiksi näe liukkaita paikkoja (H4.1). Pimeä vuodenaika korostaakin arkisia turvattomuuskokemuksia (Koskela 2009). Pimeyden välttely kutistaa aikaa, jolloin ihminen voi olla ulkona ja vaikuttaa näin merkittävästi ikääntyneiden arjen toimintoihin ja liikkumiseen lähiötilassa.

Pääsy palveluihin – Huolen ja ärtymyksen sävyttämä lähiötila

> ”*Koko kaupunkia voi palvella ja meitä ikäihmisiä voi palvella sillä, että kotihoito toimii paremmin, terveysasemat toimii paremmin, lähipalvelut toimii ja sitte, et apua on saatavis sitte ku sitä tarvii. Ne on isoja asioita, ja niit ei todellakaa oo hoidettu.*” (H2.1)

Erilaisten palvelujen saannilla on olennainen osa paikallaan ikääntymisen toteutumiseen lähiöissä. Ikääntyneiden tulisi pystyä liikkumaan kotinsa ulkopuolella helposti saavuttaakseen tarvittavat palvelut (Luoma-Halkola & Häikiö 2022). Taloudellisten haasteiden edessä myös WHO:n ikäystävälliseen verkostoon kuuluvat kaupungit ovat kuitenkin leikanneet ikääntyneiden palveluita (Buffel & Phillipson 2016). Varissuon palveluiden on katsottu olevan hyvät moniin muihin alueisiin verrattuna (Huttunen & Juntunen 2020), mutta palvelut muuttuvat kuitenkin jatkuvasti ja haastatteluissa niihin liittyikin monia eri tunteita ja emootioita. Monet ikääntyneet ovat riippuvaisia julkisesta liikenteestä (Rowles 1978). Vaikka bussissa matkustamisen kokemus saattaa muuttua ikääntymisen myötä (Luoma-Halkola & Häikiö 2022), julkinen liikenne nykyisellään herätti haastateltavissa ilon, tyytyväisyyden ja vapauden tunteita. Hyvä paikassa ikääntyminen edellyttääkin mahdollisuuksia

liikkua yhteisössä ja kytkeytyä esimerkiksi julkisen liikenteen avulla osaksi laajempaa yhteisöä (Luoma-Halkola & Jolanki 2021). Kuitenkin tulossa olevat uudistukset koettiin joissain tapauksissa huolestuttavina, jopa uhkaavina. Esimerkiksi Turkuun tuleva bussien runkolinjauudistuksen katsottiin mahdollisesti huonontavan tulevia yhteyksiä (H1; H3).

Erityisesti emootioita herättänyt liikennesuunnitelma ikääntyneiden keskuudessa oli kuitenkin Turun raitiovaunulinjan rakentaminen. Raitiovaunulinjaa ei koettu Varissuolla tarvittavan (H1; H3; H4.1; H7.1; H10.6) muun muassa hyvien linja-autoyhteyksien takia ja toivottiin, että budjetoidut rahat käytettäisiin hyödyllisemmin, kuten kotihoidon kehittämiseen (H7.1). Raitiovaunusta puhuttiin uhkana ja mörkönä, jonka rakentaminen vaikuttaisi Varissuon ilmeeseen, vähentäisi luontoa ja aiheuttaisi alueen täyteen rakentamisen (H3).

Raitiovaunusuunnitelmien kohdalla voidaan puhua emootioista, sillä närkästys suunnitelmia kohtaan ilmeni haastatteluissa selvästi ulospäin näkyvinä tunteina, mutta myös muuten harvinaisena voimasanojen käyttönä:

> ”*Tämä jos ratikka tulee ja bussit kulkee miten sattuu ja Kupittaalla pitää jo ensmäisen kerran vaihtaa bussia, et sä pääset jonnekin. Ni sit sanon, että ollaan kyllä aika kusessa.*” (H.1.1)

> ”*…tää ratikkasuunnitelma, että minkä hemmetin takia me tarvitaan niitä, ku meille tulee sähköbussit ja nivelbussit ja muuta. Me pärjätään kyllä niillä. Taas avataan kaikki kadut, jos se suunnitelma nyt sit etenee toteutukseen, jota ei loppuun saakka oo mietitty eikä rahotettu. Ja sitte hupsista, 10, 50 miljoonaa meni yli.*” (H4.1)

Ärtymystä raitiovaunusuunnitelmia kohtaan värittää ajatus siitä, että se ei tuo ikääntyneille mitään vaan päinvastoin vähentää heidän palveluihinsa kohdistuvia taloudellisia resursseja. Kommentista kuultaa myös luottamuksen puute Turun kaupungin rakennusprojekteja kohtaan. Kaupunkeja ja lähiöitä uudistettaessa jätetään usein huomiotta ikääntyneiden mielipiteet (Buffel & Phillipson 2016), vaikka ikääntyneillä on usein paljon paikallistietoa alueesta (Lager ym. 2013; Verma 2020). Ikääntyneiden tulisikin päästä kehittämään alueensa palveluja yhdessä suunnittelijoiden kanssa (Luoma-Halkola & Jolanki 2021). Kuitenkin aktiiviset ikääntyneet voivat muokata asuinaluettaan myös jarruttamalla kaupunkikehitystä (Wallin 2019). Monet raitiovaunua kritisoineet haastateltavat olivat todennäköisesti puhuneet asiasta keskenään jo aiemmin. Ainakin yhdessä tapauksessa tästä oli suora maininta haastatteluissa. Tällöin voidaankin katsoa, että ärtymys raitiovaunusuunnitelmia kohtaan on affektille tyypilliseen tapaan siirtynyt ihmisten välillä ja tartuttanut tunteita ja emootioita asukkaasta toiseen.

Vuonna 2022 tapahtunut terveysaseman väliaikainen muutto vaikutti haastateltaviin paitsi konkreettisesti liikkumisen myötä, myös affektiivisesti. Varissuon keskustassa sijainnut terveysasema siirtyi remontin alta noin neljän kilometrin päähän Kupittaalle. Asukkaat epäilivät, että terveyskeskus ei enää palaa takaisin Varissuolle, ja pitivät kulkemista uuteen paikkaan ongelmallisena varsinkin liikuntarajoitteisten ja iäkkäiden kohdalla (H1; H2; H3; H7). Lähipalveluiden merkitys korostuukin erityisesti liikuntarajoitteisten kohdalla (Luoma-Halkola & Häikiö 2022). Palveluilla on tärkeä merkitys myös ikääntyneiden paikkaan kuuluvuuden tunteelle sekä oman alueen asiantuntijuuden ylläpitämisessä (van Hoven & Meijering 2019). Ikääntyneet kokevat myös huolta siitä, miten he pystyvät tulevaisuuden kaupungissa toimimaan fyysisesti, jos palvelut siirretään kauemmas (Suopajärvi 2014). Asukkaat olivatkin omien sanojensa mukaan valmiita ”*taistelemaan*” (H3) ja ”*nostamaan äläkän*” (H1) terveyskeskuksen puolesta. Aktiivisimmat olivatkin ottaneet kantaa asiaan esimerkiksi mielipidekirjoituksin ja adressein (H1.1; H3). Tällainen ikääntyneiden kollektiivinen vastarinta institutionaalisia käytäntöjä ja päätöksiä kohtaan voi muuttaa asuinaluetta ja sen arkea (Wallin 2019). Kuitenkin haastatteluissa tuli ilmi myös turhautumista, ja luovuttamismentaliteettia: ”*Ne mitä me on menetetty, ni ei ne takasin tuu*” (H1.2). Erityisesti ikääntyneiden palvelujen koettiinkin huonontuneen Varissuolla (H2), mutta myös yleisesti

(H7.1). Esimerkiksi pankin ja KELA:n toimipisteiden lopettaminen nähtiin huonona asiana iäkkäiden kannalta (H1). Kokemukset menetetyistä palveluista nostivat terveyskeskustapauksen yhteydessä sekä kiihkeää taistelumieltä että aiheuttivat pettymystä ja turhautumista sekä ulospäin näkyvää surua.

Palveluista myös kotihoidon tila huolestutti ikääntyneitä (H4.1; H7). Todettiin, että ikääntyneiden taloissa asuvista osa on niin huonossa kunnossa, että heidän paikkansa olisi laitoksessa, jos laitospaikkoja vain olisi saatavilla (H7).

> ”*Eli sit niin porukka hoitaa keskenään, ja kotihoito käy viuh viuh, ja sitten jos on vanha ystävä, niin se alkaa sitten hoitamaan sitä ja on ihan nääntyä siinä...*” (H7.1)

Kaksi haastateltavista tarjosi epävirallista naapuriapua ikääntyneille tarkoitetuissa taloissa. Kaupassa käynnin lisäksi haastatellut (H7) kertoivat hoitavansa joskus naapureiden lääkelaastarien laiton, huolehtivat heidän syömisestään ja juomisestaan ja hoitivat virastoasioita. Molemmat haastateltavat olivat jollain tapaa liikuntarajoitteisia. Toinen käytti sähköistä pyörätuolia ja toinen liikkui rollaattorin kanssa. Silti he hoitivat säännöllisesti noin kahdeksan talossa asuvan kauppa-asioita.

Haastateltavien mukaan kotihoito oli vähentänyt käyntejä ikääntyneiden luona, koska naapurit auttavat niin paljon. Lisäksi haastateltavien mielestä auttaminen oli vaikeaa ja raskasta naapureiden muistisairauksista johtuen (H7.2). Haastateltavat kokivat kuitenkin vaikeana olla auttamatta pyydettäessä ja olivat turhautuneita Turun kaupungin toimintaan (H7). Nykyään voidaan ajatella, että vastuu ikääntyneiden hyvinvoinnista on heillä itsellään, eikä niinkään yhteiskunnalla (Luoma-Halkola & Häikiö 2022). Turhautuminen kaupungin toimintaan voidaan katsoa myös affektiiviseksi, sillä se aikaansai solidaarista toimintaa ja auttamisen halua asukkaiden kesken. Hallinnolliset ja poliittiset päätökset voidaankin nähdä affektiivisina, sillä ne aikaansaavat erilaisia toimintoja. Koen, että eräänlainen ”naapuria ei jätetä” -mentaliteetti on myös toimeenpaneva affekti tässä tapauksessa. Haastateltavat tunsivat jättävänsä naapurinsa heitteille, jos he eivät toimita asioita heidän puolestaan, vaikka se vaikeuttikin heidän omaa arkeaan ja aiheutti uupumuksen tunteita. Toisaalta muiden auttaminen voi jossain määrin olla myös hyvin merkityksellistä avun antajille.

Lähiörakkautta ja yhteisöllisyyttä

Suurin osa haastateltavista kertoi viihtyvänsä Varissuolla. Ainoastaan kaksi haastateltavista kertoi todennäköisesti muuttavansa pois alueelta lähitulevaisuudessa (H7.2; H2). Toinen asui kaksikerroksisessa rivitalossa ja mietti, pystyykö asumaan siellä enää pitkään polviongelmiensa takia (H2). Kyseinen haastateltava myös totesi, ettei tunne minkäänlaista ”*lähiörakkautta*” Varissuota kohtaan, vaan pitää sitä ainoastaan asuinpaikkana, vaikka olikin asunut siellä jo pitkään. Suurin osa haastateltavista kuitenkin koki Varissuon kotipaikakseen ja eräs haastateltavista käytti ilmaisua ”*kotiseuturakkaus*” (H4.1). Erityisesti rivitaloissa asuville tärkeä syy jäädä alueelle oli hyvät naapurit (H3; H4; H6) sekä asuinneliöihin nähden edullinen asuminen (H4; H6.1).

Eräät kerrostalossa asuneet haastateltavat (H1) mainitsivat ensin syyksi Varissuolla asumiseen taloudelliset seikat. Keskustelun edetessä he kuitenkin totesivat, että parasta Varissuolla on oma piiri. ”[Tänne on] *jotenkin juurtunu. Jos niin voi sanoo, et sä voit tämmöseen lähiöön*.” (H1.2). Yhtäältä kommentista kuuluu kiintymys asuinpaikkaa kohtaan, toisaalta rivien välistä on luettavissa jonkinlaista häpeän tunnetta siitä, että voi sanoa juurtuneensa lähiöön. Paikkaan juurtuminen voi tarkoittaa myös sitä, että vaikka joitain asioita pidetään negatiivisena, kynnys muuttamiseen on kuitenkin suuri (Lager & van Hoven 2019). Paikkaan juurtuminen onkin esimerkki affektista, joka saa ihmiset toimimaan tietyllä tavalla, vaikka ei aivan tarkkaan osattaisikaan selittää, miksi esimerkiksi joku paikka herättää kiintymystä.

Oman piirin ja naapurien merkitys puheessa viittaavat lähiössä syntyneeseen yhteisöllisyyden tunteeseen. Yhteisöllisyyden positiiviset merkitykset näkyvät muun muassa siinä, että kulkemista metsäalueella pidettiin turvallisena, koska ihmiset tuntevat toisensa (H1.1; H4.1). Lisäksi yhteisöllisyys tarkoitti joillekin haastateltaville erilaisia aktiviteetteja sekä vaikutusmahdollisuuksia oman alueen asioihin (H1; H2; H3).

Kuitenkin haastatellut kantasuomalaiset kokivat maahanmuuttajien muodostavan omia, liian tiiviitä yhteisöjään, mikä hankaloittaa kanssakäymistä heidän kanssaan (H7.2). Jotkut haastateltavat kritisoivatkin kaupungin tapaa sijoittaa maahanmuuttajia vain tietyille alueilla (H4; H6.2; H7.2). Kulttuurintutkija Lawrence Grossberg (2020) puhuu yksinkertaistavasta politiikasta, mikä jakaa helposti ihmiset eri leireihin: ”meihin” ja ”muihin”. Hän lisää, että tämän tyyppiseen erottelevaan politiikkaan liittyy aina tunteet. Maahanmuuttajien sijoittaminen samalle alueelle saattaa olla seurausta tällaisesta politiikasta. Maahanmuuttajaperheiden keskinäisen yhteisöllisyyden koettiin osoittavan myös välittämistä perheistään ja yhteisöistään, mutta nuorten miesten hengailu liikekeskuksessa ja päihteiden käyttö koettiin ongelmalliseksi ja pelottavaksi (H4). Affektit liittävät ihmiset yhteisöihinsä sosiaalisen ja fyysisen tilan kautta (Ahmed 2004), mutta ne voivat myös aiheuttaa edellä mainittua eriytymistä. Ajatus siitä, että uudet tulijat vievät jotain pois aiemmilta asukkailta (ks. Ahmed 2004), voi tuottaa erilaisia affekteja.

Jotkut haastateltavat halusivat tehdä eron rivitaloalueen ja lähiön keskustassa olevan kerrostaloalueen välille (H4; H6.2). Lähtökohtaisesti rivitaloasunnot ovat edelleen omistusasuntoja, joten alueelle muuttavat maahanmuuttajat ovat jo tietyllä tapaa vakinaistaneet paikkansa yhteiskunnassa. Haastatteluista käykin ilmi, että erityisesti rivitaloasujien keskuudessa taloyhtiöön asumaan tulleet maahanmuuttajat on otettu osaksi yhteisöä (H3; H4; H6) ja heitä autetaan:

> ”…*samassa taloyhtiössä asuu maahanmuuttajia kun mä asuin, niin totta kai me ollaan heidän kanssa tekemisissä ja neuvotaan,* […] *tämmönen vanhempi pariskunta, niin mies sanoi, että hän kaatui tuolla ja mä sit neuvoin, että kun hän on 70 täyttänyt, niin hän saa ne liukujutut ja hain hänelle tiedot, että mistä hän saa niitä.*” (H3)

Maahanmuuttajien kanssa on myös ystävystytty ja erilaiset kulttuurit nähdään rikkautena (H6). Myös aiemmassa tutkimuksessa Varissuolla on tullut esiin yhteisöllisyyden tunne, joka sisältää myös maahanmuuttajat (Huttunen & Juntunen 2020). Yhteisöllisyys on joka tapauksessa muuttunut aikojen saatossa, eivätkä naapurit ole enää niin tiiviisti tekemisissä keskenään kuin lähiön alkuaikoina (H6). Yhteisöä ei voidakaan nähdä stabiilina, vaan sen rajat ja keitä siihen kuuluu, muuttuvat aikojen saatossa (Rose 1997). Osassa haastatteluissa kuului tunne ulkopuolisuudesta, mikä liittyi maahanmuuttajaväestön lisääntymiseen alueella. Yhteisöllisyys voikin affektiivisena voimana olla negatiivinen asia yhteisöstä poissuljetuille tai siihen kuulumattomille henkilöille, mutta rikastaa siihen kuuluvien arkielämää.

Maineensa vanki?

Monien Suomessa syntyneiden ikääntyneiden puheissa kuulsi nostalgia ja kaipuun tunne entisiä aikoja kohtaan, jolloin Varissuo oli esimerkiksi ”*suomalainen*” ja ”*lapsiperheiden lähiö*”, jossa kaikki asunnot olivat omistusasuntoja (H1.2) ja palveluita löytyi runsaasti (H10). Nostalgia on muistelijan keino sitoa itsensä menneisyyden paikkoihin. Nostalgia voidaankin kokea tunteena, jonka kautta usein kaivataan menneisiin aikoihin (Rinne & Olsson 2020) ja muistellaan ”kadonnutta” lähiötä (Lager ym. 2013), joka saattoi näyttäytyä vapaampana (Mack 2021). Joskus nykyhetki voidaan nähdä uhkaavana, koska menneisyys nähdään turvallisempana, vaikka asia ei näin olisi ollutkaan. Menneisyys nähdään nostalgisena ja ajan kultaamana (Koskela 2009). Nostalgia affektina saattaa vaikuttaa siihen, miten esimerkiksi

alueen uudistukset ja muuttuminen otetaan vastaan ja mihin toimenpiteisiin ryhdytään, jos uudistukset koetaan uhkaavina.

Haastatteluissa tuli esiin kuitenkin myös Varissuon maine ongelmalähiönä. Haastateltavat ottivat asian usein esiin kysyttäessä alueella tapahtuneesta muutoksesta. Julkinen mielikuva lähiöistä voi olla ristiriidassa asukkaiden kokemusten välillä (Berger & Savolainen 2022; Wallin 2019). Haastateltavat kokivat, että media on ollut uutisoinnissaan kohtuuton ja osaltaan aiheuttanut alueelle tietynlaisen maineen (H4.1; H6.2; H10.2).

> ”*Turun Sanomien kirjottelut oli hirvittävän leimaavaa, negatiivista ja tämmöstä, että jotenki surullista lukee niitä juttuja. Se oli älyttömän leimaavaa… Me koettiin, me perheet, jotka muutettiin tänne, meil oli hyvä yhteistyö ja tykättiin asuu täällä ja lapsista pidettiin huolta, ni tuntu et se on ihan väärin.*” (H4.1)

Medialla onkin merkitystä siinä, miten lähiöt nähdään. Jo lähiöiden alkuajoista asti niitä on luonnehdittu mediassa huonoiksi asuinpaikoiksi (Berger & Savolainen 2022). Toistaessaan tiettyjä diskursseja media synnyttää affekteja, jotka edesauttavat lähiöiden leimaamista (Rinne & Olsson 2020).

> ”*Mut sit aina ku täällä jotain tapahtuu ja tää on iso lähiö, niin totta kai täällä joskus jotain tapahtuu, niin heti on suurin kissankokoisin kirjaimin, et Varissuolla taas tehty sitä ja tätä.*” (H6.2)

Asuinalueen leimautumisen seurauksena myös paikalliset asukkaat leimautuvat (Rinne & Olsson 2020), mikä herättää asukkaissa affekteja ja tarpeen puolustaa omaa asuinaluettaan. Lähiöt herättävätkin erilaisia tunteita sekä todellisina paikkoina että mielikuvina (Jupp 2013). Asuminen huono-osaiseksi määritellyllä alueella vaikuttaa ihmisen kokemuksiin yhteenkuuluvuudesta ja marginalisoitumisesta. Alueeseen liittyvä stigma voi herättää sekä vihaa että aktivismia (Jupp 2013).

Varissuon rauhattomia aikoja muisteltiin myös haastatteluissa:

> ”*Ja sit tääl oli sitä, et lastenvaunut sytytettiin tuleen, ja tappelui oli jatkuvasti. Mäkin asuin siin samas talos kun oli puukotuksii, narkkareita. Poliisi, ambulanssi kävi päivittäin, ja sitkin vielä palolaitos siihen päälle. Et tämmöstä ei tääl enää oo.*” (H7.2)

Vaikka rauhattomuutta olikin ollut ”*joskus 1990-luvulla*”, niin tilanne oli kaikkien haastateltavien mielestä rauhoittunut. Asukkaat kokivatkin kohtuuttomaksi, että muutaman levottoman asuintalon takia koko lähiön maine menetettiin (H4.2; H6.1). Tämä on vaikuttanut muun muassa siihen, että asuntojen hinnat eivät ole nousseet suhteessa muuhun kaupunkiin (H6.1). Julkinen kuva vaikuttaakin konkreettisesti asukkaiden elämään esimerkiksi juuri asuntotilanteen myötä (Rinne & Olsson 2020). Tilanne aiheutti selvästi turhautumista haastatelluissa: ”*me ei päästä tästä maineesta koskaan eroon*” (H6.2). Nykyään tutkimuksessa on alettu korostaa myös lähiöiden historiallista merkitystä (Berger & Savolainen 2022). Kuitenkin esimerkiksi Varissuon kohdalla julkisessa keskustelussa painotetaan edelleen lähinnä ongelmakohtia (ks. esim. Laine 2023).

Vaikka mediahuomion ja Varissuon maineen voidaan katsoa herättävän myös tunteita siellä asuvissa, katson tämän tyyppisen uutisoinnin vaikuttavan sekä heihin, että lähiön ulkopuolella asuviin myös affektiivisesti. Tämä voi näkyä esimerkiksi siten, että tiedostamatta vältellään tiettyjä alueita tai lähiöön menemistä.

Yhteenveto ja johtopäätökset

Tässä artikkelissa on kiinnitetty huomiota paikassa ikääntymiseen ja affekteihin lähiötilassa. Koska aihetta ei ole juurikaan tutkittu tästä näkökulmasta, tutkimus tuottaa uutta tietoa affektien merkityksestä paikassa ikääntymiseen. Tutkimus osallistuu myös keskusteluun

mahdollisuuksista mielekkääseen paikassa ikääntymiseen, erityisesti lähiöissä. Ehdotan myös, että stabiililta kuulostava paikallaan ikääntyminen voitaisiin suomentaa *paikassa ikääntymisenä*, jolloin tilan ja ikääntyneen välinen vuorovaikutus tulisi termissä paremmin esiin.

Artikkelissa on kiinnitetty huomiota erityisesti niihin affekteihin, jotka ovat jaettuja, eteenpäin työntäviä ja vaikuttavat ihmisten toimiin lähiössä. Tunteet voivat olla negatiivisia, kuten pelko, ärtymys ja ulkopuolisuuden tunne, tai positiivisia, kuten juurtuminen omaan alueeseen, lähiörakkaus tai yhteisöllisyyden tunne. Yhteisöllisyyden tunne voi tosin muuttua myös negatiiviseksi, kuten esimerkit ikääntyneiden taloissa naapuriapua tarjoavasta kaksikosta ja suhtautumisesta maahanmuuttajien yhteisöihin osoittavat. Haastatteluissa oli tunnistettavissa myös emootioita, jolloin tunnetilat näkyivät myös ulospäin haastattelutilanteessa.

Pelko affektina muokkaa paitsi ikääntyneen arkea myös lähiötilaa. Lähiöitä ei ole suunniteltu ikääntyneitä ajatellen ja pahimmillaan ikääntyneiden elinpiiri saattaa kutistua oman talon, jopa oman huoneiston kokoiseksi. Tällaisessa tilanteessa lähiympäristön merkitys ja esimerkiksi naapuruussuhteet korostuvat.

Palvelut aiheuttivat tämän tutkimuksen haastateltavissa eniten affektiivisia tunteita ja emootioita: ne herättivät kollektiivista vastarintaa, mutta katoavien palveluiden puolesta oltiin myös valmiita taistelemaan. Myös alueelle sijoitettu maahanmuuttajaväestö toi tunteita esiin varsinkin kerrostaloalueella asuvien keskuudessa. Molemmat seikat liittyvätkin läheisesti lähiötilan muutokseen ja siihen, miten lähiö voidaan kokea omaksi paikaksi. Paikassa ikääntymiseen vaikuttaakin suuresti kotiseuturakkaudeksi nimetty tunne sekä paikkaan juurtuminen.

Ikääntyneiden puheissa lähiö voidaan nähdä nostalgisena paikkana, jossa ”kaikki oli paremmin”, vaikka näin ei todellisuudessa olisikaan ollut. Nostalgisuus liittyy nähdäkseni läheisesti muutokseen ja sen mukana pysymiseen. Tutun ympäristön nopea muuttuminen tuottaa affekteja, jotka kumpuavat muun muassa siitä huolesta, että menetetään jotakin tuttua ja rakasta, sekä epäilystä omasta selviytymistä muutosten keskellä. Tällöin erityisesti jaetut emootiot johtavat konkreettisiin toimiin ja tekoihin.

Vaikka lähiöt ovat jatkuvassa muutoksessa, leimaava mediapuhe ja stereotypioiden ylläpitäminen vaikuttavat arkipäivän tasolla Varissuolla asuvien elämään. Kuten Varissuon esimerkistä voidaan huomata, lähiöt eivät ole homogeenisia ja yleistettävissä olevia alueita, vaan lähiöiden sisällä on erilaisia kerrostumia ja eri tavoilla koettuja paikkoja. Kuitenkin usein esimerkiksi mediassa tai jopa kaupunkisuunnittelussa lähiö nähdään yhtenä ja yhtenäisenä alueena. Joissain tapauksissa jopa kaikki lähiöt rinnastetaan samaan kategoriaan kuuluviksi (Berger & Savolainen 2022). Tämä on omiaan luomaan stereotypioita ja yleistyksiä lähiöistä.

Vaikka lähiöistä annetaan usein julkisesti varsin yksioikoinen kuva (ks. Berger & Savolainen 2022), lähiöt muodostuvat erilaisista kerrostumista, identiteeteistä ja kokemuksista, jotka ikääntyneillä ovat muodostuneet monen vuosikymmenen aikana. Ikääntyneillä onkin parhaimmillaan vankka tietämys alueesta sen alkuajoista lähtien. Parhaimmillaan lähiöt voisivatkin toimia varsin hyvin paikassa ikääntymisen tiloina, jos tarvittavat palvelut säilyvät ja ikääntyneiden mielipiteet lähiöasumisesta ja -kehityksestä otetaan huomioon. Asuminen ja ikääntyminen lähiössä ei ole tunneneutraalia ja myös affekteilla on merkitystä paikallaan ikääntymiseen. Ne vaikuttavat siihen, miten ikääntynyt voi liikkua, osallistua ja tuntea olevansa osa lähiötilaa ja yhteisöä. Affektien tutkimuksella voidaankin myös tarkastella sitä, miten lähiöitä paikassa ikääntymisen tiloina voitaisiin parantaa.

Lähiöihin liittyvät päätökset palveluista, liikenteestä ja rakentamisesta saavat aikaan tunteita ja tätä myöten toimintaa. Näin ollen affektit ovat poliittisia. Affektien avulla olisikin potentiaalia tarkastella myös erityisesti poliittisten päätösten vaikutuksia lähiöissä, mikä tämän artikkelin aineistossa tuli ainoastaan välillisesti esiin.

Kiitokset

Haluan kiittää kaikkia Varissuolla haastateltuja henkilöitä osallistumisesta tutkimukseen sekä Tampereen yliopiston JustSpaces-tutkimusryhmää tuesta. Haluan myös kiittää kahta anonyymia arvioijaa sekä päätoimittaja Minna Santaojaa erittäin hyvistä kommenteista käsikirjoitusta koskien. Tutkimus on tehty osana Oikeus lähiötilaan -hanketta, joka kuului ympäristöministeriön Lähiöohjelmaan (2020–2022).

Lähteet

Ahmed, S. (2004) Affective Economies. *Social Text* 22(2) 117–139. https://doi.org/10.1215/01642472-22-2_79-117

Anderson, B. (2009) Affective atmospheres. *Emotion, Space and Society* 2(2) 77–81. https://doi.org/10.1016/j.emospa.2009.08.005

Andrews, G.J., Evans, J. & Wiles, J.L. (2013) Re-spacing and re-placing gerontology: Relationality and affect. *Ageing and Society* 33(8) 1339–1373. https://doi.org/10.1017/S0144686X12000621

Aula, I. (2018) Aistikävely kaupunkimaisemaan – yhteisen tilan kokemus ja joutomaiden polut. *Elore* 25(1) 74–95. https://doi.org/10.30666/elore.72816

Berger, L. & Savolainen, P. (2022) Betonia, metsää, mielikuvia – Lähiöiden perintöytymisen monet kasvot. *Yhdyskuntasuunnittelu* 60(3) 6–25. https://doi.org/10.33357/ys.125840

Brennan, T. (2004) *The transmission of affect*. Cornell University Press, Ithaca, N.Y.

Buffel, T. & Phillipson, C. (2016) Can global cities be "age-friendly cities"? Urban development and ageing populations. *Cities* 55 94–100. https://doi.org/10.1016/j.cities.2016.03.016

Buffel, T. & Phillipson, C. (2018) Urban ageing: new agendas for geographical gerontology. Teoksessa Skinner M., Andrews G. & Cutchin M. (toim.) *Geographical gerontology* 123–135. Routledge, Lontoo.

Davidson, J. & Milligan, C. (2004) Embodying emotion sensing space: Introducing emotional geographies. *Social and Cultural Geography* 5(4) 523–532. https://doi.org/10.1080/1464936042000317677

Duff, C. (2010) On the role of affect and practice in the production of place. *Environment and Planning D: Society and Space* 28(5) 881–895. https://doi.org/10.1068/d16209

Grossberg, L. (2020) Thinking against the temptations of simplicity. *Situations* 13(1) 97–125.

Herron, R. (2018) Embodiment and emotion in later life. Teoksessa Skinner M., Andrews G. & Cutchin, M. (toim.) *Geographical gerontology* 174–186. Routledge, Lontoo.

Horner, B. & Boldy D.P. (2008) The benefit and burden of "ageing-in-place" in an aged care community. *Australian Health Review* 32(2) 356–365. https://doi.org/10.1071/ah080356

Huttunen, L. & Juntunen, M. (2020) Suburban encounters: super-diversity, diasporic relationality and everyday practices in the Nordic context. *Journal of Ethnic and Migration Studies* 46(19) 4124–4141. https://doi.org/10.1080/1369183X.2018.1531695

Juntunen, M. (2020) *Matkalla islamilaisessa Suomessa*. Vastapaino, Tampere.

Jupp, E. (2013) "I feel more at home here than in my own community": Approaching the emotional geographies of neighbourhood policy. *Critical Social Policy* 33(3) 532–553. https://doi.org/10.1177/0261018313479011

Jupp, E. (2022) Emotions, affect and social policy: austerity and Children's Centers in the UK. *Critical Policy Studies* 16(1) 19–35. https://doi.org/10.1080/19460171.2021.1883451

Koskela, H. (2009) *Pelkokierre: pelon politiikka, turvamarkkinat ja kamppailu kaupunkitilasta*. Gaudeamus Helsinki University Press, Helsinki.

Kraftl, P. & Adey, P. (2008) Architecture/affect/inhabitation: Geographies of being-in buildings. *Annals of the Association of American Geographers* 98(1) 213–231. https://doi.org/10.1080/00045600701734687

Kröger, T., Van Aerschoft, L. & Mathew Putehnparambil, J. (2019) Ikääntyneiden hoivaköyhyys. *Yhteiskuntapolitiikka* 84(2) 124–134. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2019041011854>

Kuoppa, J. & Kymäläinen, P. (2022) Street-Level Workers and the Construction of Social Infrastructure in Suburban Neighbourhoods. *Urban Planning* 7(4). https://doi.org/10.17645/up.v7i4.5698

Laakkonen, V. (2022) The Integration Spectacle. Migration, politics, and multiculturalism in a Finnish suburb. *Focaal* 2022(94) 101–114. https://doi.org/10.3167/fcl.2021.031102

Lachapelle, S., Bogosavljevic, K. & Kilty, J.M. (2022) In the name of health: affect theory and the role of public health risks in the creation of carceral spaces. *Health, Risk and Society* 24(7–8) 336–353. https://doi.org/10.1080/13698575.2022.2113508

Lager, D. & van Hoven, B. (2019) Exploring the experienced impact of studentification on ageing-in-place. *Urban Planning* 4 96–105. https://doi.org/10.17645/up.v4i2.1947

Lager, D., van Hoven, B. & Huigen, P.P.P. (2013) Dealing with change in old age: Negotiating working-class

belonging in a neighbourhood in the process of urban renewal in the Netherlands. *Geoforum* 50 54–61. https://doi.org/10.1016/j.geoforum.2013.07.012

Laine, L. (2023) Turun pormestari haluaa valtion apuun Varissuon tilanteeseen: Puhunut jo ministeriölle. Helsingin Sanomat 23.2.2023. <https://www.hs.fi/kotimaa/turku/art-2000009413025.html>.

Luoma-Halkola, H. & Häikiö, L. (2022) Independent living with mobility restrictions: older people's perceptions of their out-of-home mobility. *Ageing & Society* 42 249–270. https://doi.org/10.1017/S0144686X20000823

Luoma-Halkola, H. & Jolanki, O. (2021) Aging well in the community: Understanding the complexities of older people's dial-a-ride bus journeys. *Journal of Aging Studies* 59 1–9. https://doi.org/10.1016/j.jaging.2021.100957

Maclaren, A.S. (2018) Affective Lives of Rural Ageing. *Sociologia Ruralis* 58(1) 213–234. https://doi.org/10.1111/soru.12196

Mack, J. (2021) Impossible nostalgia: green affect in the landscapes of the Swedish Million Programme. *Landscape Research* 46(4) 558–573. https://doi.org/10.1080/01426397.2020.1858248

Massey, D. (2008) *Samanaikainen tila*. Lehtonen, M., Rantanen, P. & Valkonen, J. (toim.) Käännös: Rovio, J. Vastapaino, Tampere.

Massumi, B. (2005) Fear (The Spectrum Said). *Positions: east asia cultures critique* 13(1) 31–48. <muse.jhu.edu/article/185296>.

Olsson, P., Rinne, J. & Suopajärvi, T. (2021) Kaupungin tuntu – Paikka moniaistisena kokemuksena. Teoksessa Vahtikari, T., Ainiala, T., Kivilaakso, A., Olsson, P. & Savolainen, P. (toim.) *Humanistinen kaupunkitutkimus* 31–60. Vastapaino, Tampere.

Pani-Harreman, K.E., Bours, G.J.J.W., Zander, I., Kempen, G.I.J.M. & van Duren, J.M.A. (2021) Definitions, key themes and aspects of "ageing in place": A scoping review. *Ageing and Society* 41(9) 2026–2059. https://doi.org/10.1017/S0144686X20000094

Rannila, P. & Mitchell, D. (2016) Syracuse, sidewalks, and snow: the slippery realities of public space. *Urban Geography* 37(7) 1070–1090. https://doi.org/10.1080/02723638.2016.1153244

Rannila, P. & Pyykkönen, S. (2020) Public obscenity and the formation of emotional legal landscapes in Dries Verhoeven's *Ceci n'est pas* …. *Geografiska Annaler: Series B, Human Geography* 102(4) 384–399. https://doi.org/10.1080/04353684.2020.1854617

Rappe, E., Kotilainen, H., Rajaniemi, J. & Topo P. (2018) Muisti- ja ikäystävällinen asuminen ja asuinympäristö. Ympäristöopas 2018. Ympäristöministeriö, Helsinki. http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-11-4806-4

Rappe, E. & Rajaniemi, J. (2021) Turvallinen asuinalue ikääntyneille. Ympäristöministeriön julkaisuja 10/2021. Ympäristöministeriö, Helsinki. http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-361-225-9

Rinne, J., Kajander, A. & Haanpää, R. (2020) Johdanto: Affektit ja tunteet kulttuurien tutkimuksessa. Teoksessa Rinne, J., Kajander, A. & Haanpää, R. (toim.) *Affektit ja tunteet kulttuurien tutkimuksessa* 5–30. Suomen kansatieteilijöiden yhdistys Ethnos ry, Helsinki. https://doi.org/10.31885/9789526850962

Rinne, J. & Olsson, P. (2020) "Täällä on minun kotini." Affektiiviset kokemukset kaupungin merkityksellistämisessä. Teoksessa Rinne, J., Kajander, A. & Haanpää, R. (toim.) *Affektit ja tunteet kulttuurien tutkimuksessa* 310–347. Suomen kansatieteilijöiden yhdistys Ethnos ry, Helsinki. https://doi.org/10.31885/9789526850962

Rose, G. (1997) Spatialities of 'community', power and change: The imagined geographies of community arts projects. *Cultural Studies* 11(1) 1–16. https://doi.org/10.1080/09502389700490011

Rowles, G.D. (1978) *Prisoners of Space? Exploring Geographical Experience of Older People*. Westview Press, Boulder.

Saarikangas, K. (2014) Sandboxes and heavenly dwellings: Gender, agency, and modernity in lived suburban spaces in the Helsinki metropolitan area in the 1950s and 1960s. *Home Cultures* 11(1) 33–64. https://doi.org/10.2752/175174214X13807024690864

Schmitz, S. & Ahmed, S. (2014) Affect/Emotion: Orientation matters – A conversation between Sigrid Schmitz and Sara Ahmed. *Freiburg Zeitschrift für GeschlechterStudien* 20(2) 97–108. https://doi.org/10.3224/fzg.v20i2.17137

Shouse, E. (2005) Feeling, Emotion, Affect. *M/C Journal* 8(6). https://doi.org/10.5204/mcj.2443

Suopajärvi, T. (2014) Kävelyssä rakentuva paikka: Oulun kaupunkikeskusta seniorikaupunkilaisten sosiomateriaalisena ympäristönä. *Sosiologia* 4 332–346. <https://journal.fi/sosiologia/article/view/124144>.

Thrift, N. (2004) Intensities of feeling: Towards a spatial politics of affect. *Geografiska Annaler, Series B: Human Geography* 86(1) 57–78. https://doi.org/10.1111/j.0435-3684.2004.00154.x

Tilastokeskus (2019) Turun väestörakenne tilastollisten suur- ja pienalueiden mukaan. <https://app.powerbi.com/w?r=eyJrIjoiMTZlZWY2NTItOGM4Yy00MTlhLTk5YTAtNzRlNWNiZDMzNTU2IiwidCI6IjZjNWUyYzhhLWQzZjAtNGEwYi05NjU4LTQyNTAyYzczZTE3YiIsImMiOjl9>. 15.2.2023

Valtonen, K. (2002) The ethnic neighbourhood. A locus of empowerment for elderly immigrants. *International Social Work* 45(3) 315–323. https://doi.org/10.1177/0020872802045003358

van Hoven, B. & Meijering, L. (2019) Mundane mobilities in later life - Exploring experiences of everyday trip-making by older adults in a Dutch urban neighbourhood. *Research in Transportation Business and Management* 30 1–9. https://doi.org/10.1016/j.rtbm.2019.100375

Verma, I. (2020) Asuinalueiden kehittäminen ikääntyvälle väestölle. *Yhdyskuntasuunnittelu* 58(1) 33–49. https://doi.org/10.33357/ys.89482

Wallin, A. (2014) Ikääntyvä kerrostalolähiö ja sen eläkeläisnaiset. *Yhteiskuntapolitiikka* 79(5) 509–520. https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201502091545

Wallin, A. (2019) *Eläkeläisten tila: Kaupunkitilan ja eläkeläisten sosiaalisen toiminnan tarkastelua.* Tampereen yliopiston väitöskirjat 9. https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-0993-0

Wiles, J.L. (2018) Health geographies of ageing. Teoksessa Skinner, M., Andrews, G., Cutchin, M. (toim.) *Geographical Gerontology* 31–42 Routledge, Lontoo.